

Terviseministri määruse „Terviseameti tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise kord ja hinnakiri“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse rahvatervise seaduse § 21 lõike 5 alusel. Võrreldes määruse kehtiva redaktsiooniga korrigeeritakse uues määruses osutatavate teenuste loetelu ja muudetakse tasuliste teenuste hindu. Hinnatõus on tingitud personali- ja majanduskulude ning laborimaterjali hinnatõusust viimaste aastate jooksul. Praegu kehtivas redaktsioonis on hindade kalkuleerimise aluseks 2017. aasta alguse hinnad.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse ja selle juurde kuuluva seletuskirja on koostanud Terviseameti nakkushaiguste labori juhataja Janne Pullat (janne.pullat@terviseamet.ee), kesklabori arendusspetsialist laborijuhataja ülesannetes Ilona Honga (ilona.honga@terviseamet.ee), peadirektori asetäitja Erkki Osolainen (erkki.osolainen@terviseamet.ee) ja jurist Ragne Tsätko (ragne.tsakko@terviseamet.ee) ning Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna nõunik Annemari Linno (annemari.linno@sm.ee).

Määruse juriidilise analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja, terviseõiguse juht Ebe Sarapuu (ebe.sarapuu@sm.ee). Määruse on keeletoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletoimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Käesoleva eelnõuga antakse rahvatervise seaduse § 21 lõike 5 alusel uus määrus ning tunnistatakse kehtetuks tervise- ja tööministri 3. oktoobri 2017. a määrus nr 39 „Tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise kord ja hinnakiri“.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb kolmest peatükist ja 17 paragrahvist.

Paragrahvid 1 ja 2 sätestavad tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise korra ja teenuste eest tasumise. Tegemist ei ole olukorraga, mis varem kehtivat redaktsiooni sisuliselt muudaks. Terviseameti laborid võivad endiselt osutada tasulisi teenuseid, kui laborianalüüs või mõõtmine ei ole otseselt seotud järelevalvetoiminguga.

Paragrahvides 3–14 on esitatud Terviseameti laborite tehtavate analüüside loetelu:

- paragrahvis 3 on esitatud vee sensorsete ja keemiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 4 on esitatud keemiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 5 on esitatud vee mikrobioloogiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 6 on esitatud keskkonnaproovide mikrobioloogiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 7 on esitatud muude mikrobioloogiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 8 on esitatud ehitusmaterjalide, tarbekaupade, mänguasjade ja kosmeetikatoodete analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 9 on esitatud õhu keemiliste analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 10 on esitatud toksiliste elementide analüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 11 on esitatud füüsikaliste tegurite mõõtmiste loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 12 on esitatud molekulaaranalüüside loetelu ja maksumus;
- paragrahvis 13 on esitatud viide kliinilistele analüüsidele ja hinnakirjale, mille puhul rakendatakse ravikindlustuse seaduse § 30 lõike 1 ja § 33¹ lõike 1 alusel kehtestatud Vabariigi

Valitsuse määruses sätestatud hindu (Vabariigi Valitsuse 15. juuni 2023. a määrus nr 56 „Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelu“);

- paragrahvis 14 on esitatud muud tervisekaitsetoimingud (laboriuuringute ja mõõtmistulemuste protokollide vormistamine, kirjaliku terviseohutuse hinnangu andmine jms) ja nende maksumused.

Võrreldes määruse kehtiva redaktsiooniga on **§-des 3–14** tehtud järgmised muudatused:

1. Seoses Vabariigi Valitsuse aastate 2019–2023 tegevusplaani kohaselt elluviidud laborite konsolideerimise projektiga konsolideeriti laboriteenused, et vältida edasist dubleerimist. Seetõttu ei osuta Terviseameti laborid alates 2023. aasta algusest enam toidu tarneahela laboriteenuseid. Seega on võrreldes kehtiva määrusega vaja teha asjakohased muudatused. Kehtiva määruse § 4 „Toidu koostise keemiline analüüs“ pealkiri asendatakse pealkirjaga „Keemilised analüüsid“ ja paragrahvist eemaldatakse toidu tarneahela laboriteenused. Samuti on eelnõust eemaldatud kehtiva määruse §-d 5 „Lisaaainete ja vitamiinide analüüs“, 6 „Saasteainete analüüs“, 8 „Toidu mikrobioloogiline analüüs“ ja 11 „Toiduga kokku puutuda lubatud materjalide ja esemete ohutuse katsetamine ning migreeruvate ainete või funktsionaalsete rühmade analüüs“.

2. Võrreldes kehtinud määrusega eemaldatakse käesoleva määruse hinnakirjast järgmised analüüsid ja teenused, mida Terviseamet enam ei tee/osuta põhjusel, et teenuse järele puudub vajadus, õigusaktides on toimunud muudatused, mille tulemusena vastavaid näitajaid enam ei normeerita või on kasutusele võetud uued seadmed, mis töid kaasa muudatused määramismeetodites ja määratavates näitajates:

- kehtiva määruse § 3 analüüsid: lenduvad fenoolid, läbipaistvus;
- kehtiva määruse § 7 analüüsid: termotolerantsed *Coli*-laadsed bakterid, enteroviirused, hallitusseened, pärmseened;
- kehtiva määruse § 9 analüüsid: enterokokid, *Pseudomonas aeruginosa*;
- kehtiva määruse § 10 analüüsid: mikroobide, hallitusseente, aeroobsete bakterite ja *Staphylococcus aureus*’e arvukus õhus, õhu uuring *Staphylococcus aureus*’ele, steriilsuse uuring, kütuse mikrobioloogiline analüüs hallitus- ja pärmseentele, sulfiitid redutseerivad anaeroobid mullas või kompostis, pinnaseproovi uurimine geohelmintide avastamiseks;
- kehtiva määruse § 12 analüüsid: vesinikperoksiidi sisaldus kosmeetikatoodetes, oksüdeerivate värvainete sisaldus kosmeetikatoodetes, IPBC sisaldus kosmeetikatoodetes, *Enterobacteriaceae* kosmeetikatoodetes, manguasja paisuvate materjalide kontroll, manguasja dünaamilise tugevuse katse, manguasja püsikindluse kontroll, kiige tugevuse kontroll, mangu viskekehade kineetilise energia mõõtmine, manguasjade materjali puhtus;
- kehtiva määruse § 13 analüüsid: ammoniaagi analüüs potentsiomeetriliselt, aine analüüs gaasikromatograafiliselt, elavhõbe ekspressmeetodil, keevitus-aerosoolide analüüs gravimeetriliselt, veesisalduse määramine survegaasis kastepunkti järgi;
- kehtiva määruse § 14 analüüsid: proovi ettevalmistus arseeni analüüsiks, proovi ettevalmistus elavhõbeda määramiseks;
- kehtiva määruse § 15 analüüsid ja teenused: müratase (filtrid A, Lin või C), infrapunakiirgus, elektrostaatiline väli, ekspertiiside või eksperdiarvamuste koostamine;
- kehtiva määruse § 16 teenused: teenuste ja tarbekaupade terviseohutuse uuringute kavandamine ja uurimistulemuste hindamine (tunnihind), asutuse auto kasutamine (tunnihind).

3. Määrusesse soovitakse lisada järgmised uued analüüsid ja teenused:

- määruse § 3 analüüsid: naftasaadused gaaskromatograafiliselt;
- määruse § 4 analüüsid: vedeliku tiheduse mõõtmine, rasvade ja õlide anisidiin-arv, mitterasvaste lisandite sisaldus;
- määruse § 5 analüüsid: soomaatiliste kolifaagide loendamine, *Cryptosporidium*’i ootsüstide ja *Giardia* tsüstide loendamine, *Legionella pneumophila* loendamine MPN meetodil (Legiolert);
- määruse § 6 analüüsid: mikroorganismide arvukus õhus sedimentatsioonimeetodil ja aspiratsiooniseadmega, *Staphylococcus aureus*’e arvukus õhus sedimentatsioonimeetodil ja aspiratsiooniseadmega ning hallitusseente arvukus õhus sedimentatsioonimeetodil ja aspiratsiooniseadmega, ja koagulaaspositiivsete stafülokokkide (sh *Staphylococcus aureus*) tuvastamine;

- määruse § 7 analüüsid: *Clostridium perfringens*'i loendamine mullas, kompostis või ravimudas, mikroorganismi samastamine biokeemilise või immunoloogilise spetsiaalse/automatiseeritud süsteemi abil;
- määruse § 8 analüüsid: salitsüül-, bensoe- ja sorbiinhappe määramine kosmeetikatoodetes; teesool, kloriidisisaldus; teesool, ferrotsüaniidi sisaldus; teesool, vees lahustumatute ainete sisaldus; *Escherichia coli* tuvastamine kosmeetikatoodetes; pärm- ja hallitusseente loendamine kosmeetikatoodetes; etanooli, metanooli ja 2-propanooli määramine vesilahustest;
- määruse § 9 analüüsid: nikotiini ja 3-vinüülpüridiini määramine õhust GC-MS seadmega, süsihappegaasi mõõtmine portatiivse logeri abil;
- määruse § 10 analüüsid: iga järgmise elemendi määramine. Kehtiva määruse § 14 on sätestatud ühe toksilise elemendi määramine. Kuna toksilisi elemente võib proovis olla rohkem, on lisatud täiendav hind iga järgmise toksilise elemendi määramisele;
- määruse § 11 analüüsid: ehituskonstruksioonide vibratsioon 1/3-oktaavribades või FFT-analüüs (0,8–250 Hz);
- määrust täiendatakse §-ga 12 koos järgmiste analüüsidega: DNA/RNA isoleerimine proovimaterjalist, genoomse DNA eraldus mikroorganismide kultuurist, DNA/RNA kvaliteedikontroll, raamatukogu koostamine SARS-CoV-2 viiruse täisgenoomi sekveneerimiseks, SARS-CoV-2 viiruse täisgenoomi sekveneerimine Oxford Nanopore tehnoloogiat kasutades, sekveneeritud andmete bioinformaatiline analüüs.

4. Terviseametis tehtavad kliinilised analüüsid kuuluvad tervishoiuteenuste loetellu, millele kehtivad Tervisekassa kehtestatud hinnad ja tasumise tingimused. Lähtuvalt sellest soovitakse määrusesse lisada § 13 „Kliinilised analüüsid“, mille kohaselt rakendatakse kliinilistele analüüsidele ravikindlustuse seaduse § 30 lõike 1 ja § 33¹ lõike 1 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud hindu. See tähendab, et kui Terviseameti laborilt tellitakse mõni kliiniline analüüs (nt vereseerumist aminohapete määramiseks või kompleksanalüüs erinevate viiruste nukleiinhapete tuvastamiseks), mis on sätestatud Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus, ning sellel on vastav kood ja hind, mis on selles loetelus sätestatud, tasutakse selle eest vastavalt Tervisekassa kehtestatud hinnale ja järgitakse Tervisekassa kehtestatud tasumise tingimusi.

5. Mitme analüüsi puhul on täpsustatud sõnastust (nt määruse §-s 3 on gravimeetriliste naftaproduktide analüüsi puhul täpsustatud, et neid võetakse heitveest). Samuti on mitme analüüsi puhul muutunud mõõteprintsip, mistõttu on muutunud ka analüüsi nimetus (nt määruse §-s 3 on vedelikkromatograafiliselt tehtava pestitsiidide määramise analüüs asendatud LC/MS/MS multimeetodiga). Seni kehtinud määruse § 14 hinnakirjas eraldi sätestatud erinevate proovide ettevalmistus on käesoleva määruse §-s 10 pandud kokku üheks analüüsiks (proovi ettevalmistus), millele on kehtestatud üks hind. Seni kehtinud määruse §-s 16 sätestatud muude tervisekaitsetoimingute hindu on täpsustatud käesoleva määruse §-s 14: eristatud on õhu- ja veeproovide võtmise hindu, eristatud on järelevalve- ja laboritoiminguid (labor ei anna hinnanguid, samas annavad eksperthinnanguid järelevalveametnikud), seni tõlkimisena sätestatud teenus on asendatud dokumendi või selle koopia ingliskeelse väljastamise teenusega ning täpsustatud on ka hindu, mis seonduvad ametiauto kasutamisega teenuste osutamisel.

6. Terviseameti tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise korra ja hinnakirja kehtestamisel on võetud aluseks teenuse osutamiseks vajalikud tööjõu-, materjali-, seadmete ja üldkulud ning see tähendab teenuste hinnatõusu vahemikus 20–40%. Hinnatõus on põhjustatud järgmistest asjaoludest:

- Märgatavalt on kasvanud Terviseameti majanduskulud, sealhulgas on oluliselt suurenenud elektri- ja veekulu (nt on sellest põhjustatud määruse §-s 4 nimetatud gravimeetriliselt kuivaine või niiskusesisalduse ja mineraalainete (tuhk) määramiseks tehtavate analüüside hinnatõus) ja analüüsides tegemiseks vajaminevate seadmete majandamiskulu (nt on sellest põhjustatud määruse §-s 9 nimetatud gaasikromatograafiliselt tehtava mineraalõlide aerosoolide analüüsi hinnatõus ja tolmuanalüsaatoriga tehtava tahkete osakeste määramise analüüsi hinnatõus). Määruse §-s 11 nimetatud mürataseme ja helirõhutaseme mõõtmiseks vajaminevate seadmete hoolduse ja kalibreerimise teenus tuleb sisse osta välismaalt, mis on põhjustanud teenuse hinnatõusu).

- Oluliselt on kuue aasta jooksul kasvanud teenuste osutamisega seotud tööjõukulud, mis on tõusnud 40–60%. Tööjõukulude kasv on põhjustanud hinnatõusu näiteks määruse §-s 4 nimetatud erikaalu mõõtmise analüüsi puhul, kus tööjõukulud moodustavad hinnast 40%, keedusoola määramise analüüsi puhul, kus tööjõukulud moodustavad hinnast 50% ja sõelanalüüsi puhul, kus tööjõukulud moodustavad hinnast lausa 70%.
- Tõusnud on reagentide, kulutarvikute jm analüüsides tegemiseks vajalike vahendite hinnad, mistõttu on tõusnud paljude analüüsides omahind.
- Mitme analüüsi puhul on muutunud analüüsimeetod (nt määruse §-s 3 nimetatud analüüsid alumiiniumi, boori, fluoriidi, kaltsiumi ja mangaani määramiseks) või mõõteprintsip (nt määruse §-s 3 nimetatud analüüs pestitsiidide määramiseks).
- Tarbijahinnaindeks on tõusnud 2017. aasta I kvartaliga võrreldes 42,4%.

Paragrahvis 15 sätestatakse teenuse osutamise hinnaerisused. Nimelt rakendub öhtusel ja öisel ajal, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel tehtud tööde korral kõikide teenuste hinnale 50%. Mõeldud on töid tähtajaga üks ööpäev. Öhtuseks ajaks loetakse ajavahemikku kell 18.00–22.00 ja öiseks ajaks ajavahemikku kell 22.00–06.00.

Kiirtööde korral lisandub kõikide teenuste hinnale kuni 50%.

Paragrahviga 16 tunnistatakse kehtetuks määruse kehtiv redaktsioon.

Paragrahv 17 sätestab määruse jõustumise aja, milleks on 1. jaanuar 2024. a. Põhjuseks on mõnele laborile oluliste teenuste hindade kasv alates 1. jaanuarist 2024. Näiteks muutuvad akrediteerimisasutuse võetava aastatasu määrad.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole otseselt puutumuses Euroopa Liidu õigusega. Kõnealuse küsimuse üle otsustamine on liikmesriigi pädevuses.

4. Määruse mõjud

Määruse jõustamine ei too kaasa täiendavat koormust riigieelarvele, kuid mõjub majandustegevusest saadud tulule. Määruse jõustumisega saab Terviseamet katta hinnatõusust tingitud kulud, arendada oma laboritegevust, juurutada uusi meetodikaid, osta vajalikke ühekordseid ja korduskasutusega tarvikuid, maksta akrediteerimiskulusid, hooldada ja uuendada vananenud laboriseadmeid.

Määruse jõustamine võib mõjutada ettevõtteid ja eraisikuid, kes oma tegevuse ja vajaduste huvides tellivad Terviseametilt tasulisi tervisekaitseteenuseid.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei nõua riigilt lisakulutusi. Teenuste eest tasub tellija ning analoogne kord on kehtinud juba 2000. aastast.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitati kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule eelnõude infosüsteemi kaudu ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile. Terviseameti märkusega arvestati (toodud kooskõlastustabelis). Teised kooskõlastasid eelnõu vaikimisi.